A 942

14

15

9 — 2

38 3 38

14

140

Actum in Curia Regia Varsaviensi Die Vigesima Nona Mensis Octobris, Anno Domini Millesimô Septingentesimô Nonagesimô Primô.

AD Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis, & Comitiorum Ordinariorum, atque Confœderationis Generalis Regni Secretarius, Eidem Officio, Actisque Illius Constitutionem infra scriptam obtulit, & ad ingrossandum in Acta præsentia porrexit, tenoris talis:

KOMMISSYA SKARBOWA RZECZYPOSPOLITEY OBOYGA NARODOW.

I.

Mieysce Kommissyi.

KOmmissya Skarbowa Oboyga Narodów, odbywać się ma w Mieście Rezydencyi Królewskiey.

II.

Skład Kommissyi.

1*mo.* Kommissya Skarbowa Oboyga Narodów, składać się ma z Podskarbich, i z Szesnastu Kommissarzy, iako to: 1. Dwóch Senatorów, to iest: ieden z Korony alternatą, między Prowincyami Koronnemi obierany, a drugi z Senatorów Litewskich. 2. Ośmiu z Stanu Rycerskiego, to iest: Czterech z Korony, po dwóch z każdey Prowincyi Koronney, a Czterech z Litwy. 3. Sześciu z Plenipotentów Miast na Seym, to iest: po dwóch z każdey Prowincyi Koronney, a dwóch z Litwy.

2*do.* Wszyscy Kommissarze Skarbowi, obierani będą na Seymach Ordynaryinych co dwa lata z Kandydatów; a na każdey takiey co lat dwie Elekcyi, Kommissarze Skarbowi, mogą bydź na dalszy czas znowu obrani.

3*tio.* Obranym na Kommissarza Skarbowego bydź nie może. 1. Kto nie ma od Roku niewątpliwey Possessyi Dziedziczney, z Stanu Rycerskiego Ziemskiey, a Obywatel Miasta Mieyskiey, *respective* swoiey Prowincyi. 2 Kto nie był choć raz na Funkcyi publiczney od Elekcyi zależącey. Wysłużone lat 6, bez przerwy w Skarbie Rzeplitey na Stopniu Officyalisty przy boku Kommissyi, lub na Stopniu Superintendenta, Kontraregestranta, i Kassyera Skarbowego, poczytane bydź maią, za odbycie Funkcyi publiczney. 3. Kto iest obowiązany aktualną służbą Woyskową. 4 Kto iest Posłem na Seym.

4*to.* Prezesem w Kommissyi Skarbowey, będzie ieden z Podskarbich. Podskarbiowie Koronni i Litewscy, ułożą między sobą koley

Prezydencyi, z równym wymiarem czasu, co do Prezydencyi, między Koroną i Litwą. Gdyby żadnego Podskarbiego przytomnego nie było, wtedy Prezydować będzie pierwszy z porządku Kommissarz Koronny, ieżeli koley Prezydencyi przypadnie na Podskarbiego Koronnego; Litewski zaś, ieżeli koley Prezydencyi przypada na Podskarbiego Litewskiego.

5to. Prezyduiący z Korony i Litwy wyznaczać mogą po trzech Assessorów, którzy po wykonaniu Przysięgi na Sekret Izby, zasiadać będą w Kommissyi *cum voce consultiva* takowe iednak w Kommissyi zasiadanie, nie ma bydź rozumiane za odbycie Funkcyi publiczney.

6to. Komplet Kommissyi będzie następuiący: w obiektach nie tyczących się Miast, i nie handlowych, Komplet składać się ma z 5. naymniey Osób, *vocem decisivam* w Kommissyi maiących, ze Stanu Szlacheckiego z którychkolwiek bądź Prowincyi, a wtedy Kommissarze Mieyscy zasiadać będą w Kommissyi *cum voce consultiva*; W obiektach zaś tyczących się Miast i handlowych, komplet Kommissyi składać się ma z Pięciu naymniey Osób, *vocem decisivam* w Kommissyi maiących, a to bez różnicy tak z Osób Szlacheckiego Stanu, iako i z Kommissarzów Mieyskich: W obiektach zaś tyczących się Miast i handlowych, gdy będzie rzeczą o interes szczególnie Miast Litewskich, Kommissarze z Plenipotentów Miast Koronnych, w równey liczbie z Litewskiemi decydować maią. A gdyby bądź Koronni, bądź Litewscy Plenipotenci do kompletu swoiego nieznaydowali się, Kommissarze Skarbowi z Stanu Szlacheckiego sami decydować będą.

7mo. Kommissarze brać będą pensyą roczną, przy Tabelli Expens Publicznych oznaczoną; wypłacanie zaś takowey pensyi ma bydź w sposobie niżey opisanym. Podskarbiowie, ponieważ są pensyą Ministrowską opatrzeni, do pensyi Kommissarskiey nie należą.

8vo. Kommissya Skarbowa mieć będzie dwóch Pisarzów, iednego Koronnego, drugiego Litewskiego, który dotąd pod Jmieniem Skarbnego przy Kommissyi Skarbowey Lit: zostawał. Tych Pisarzów, w przypadku wakansu, Kommissya obierać będzie iednomyślnością, albo większością wotów sekretnych. Pisarz powinien bydź osiadły, Urząd iego dożywotni będzie, nikomu przedanym, ani ustąpionym bydź nie może. Dobrowolne Urzędu tego złożenie, ma bydź Kommissyi podane na pismie, i w Protokuł wpisane, wraz z Rezolucyą Kommissyi, po czym Kommissya do Elekcyi nowego Pisarza przystąpi. Obowiązki Pisarza są: 1. Na Sessyach Kommissyi zasiadać; *cum voce consultiva*, 2. Utrzymywać Protokuły Kommissyi. 3. Mieć zwierzchni dozór Kancellaryi i *Archivi* Kommissyi. 4. W Sądach Kommissyi pióro trzymać i Dekreta pisać. Do Kommissyi należeć będzie przepisanie szczególnych tym Pisarzom obowiązków, oraz powierzenie iednemu z nich zwierzchniego dozoru Kancellaryi i *Archivi* Kommissyi.

9no. Prócz Pisarzów mieć będzie Kommissya przy boku swoim innych ieszcze Officyalistów potrzebnych, których liczbę i płacę ułoży; a układ takowy Seymowi do potwierdzenia poda, potwierdzonego zaś przez Seym układu, odmieniać nie będzie mogła, tak co do liczby Osób Officyalistów, iak i co do płacy onych.

10mo. Żaden Kommissarz w ciągu Urzędowania swoiego, zrzekać się, ani ustępować nie może, pod iakimkolwiek bądź pozorem Funkcyi swoiey Kommissarskiey; przez czas zaś urzędowania swego, ani Kommissarz Skarbowy, ani Officyalista Skarbowy w żadney inney Funkcyi bydź nie mogą, i iey sprawować pod żadnym pozorem nie maią.

11mo. Podskarbiowie, Kommissarze i Officyaliści Kommissyi Skarbowey, w żadnym Sądzie suspensy brać nie będą mogli: a w przypadku potrzeby nakazania Przysięgi Podskarbim, Kommissarzom, i Officyalistom przy boku Kommissyi zostaiącym, po iey dopełnienie wszelkie Juryzdykcye odsyłać ich będą do mieysca, gdzie się Kommissya odbywa.

III.

III.

Władza Kommiſſyi.

Władzy Kommissyi Skarbowey, oddaiemy Ekonomikę publiczną, Rząd Skarbu Rzplitey, i dozor całości onego, wybieranie Dochodów publicznych, Prawem wyraźnym pod iey Rząd oddanych, i tychże Dochodów publicznych wydatek: dozor nad Monetą, wybor Officyalistów Skarbowych, i zupełny Rząd nad niemi, nakoniec Sądowość w sprawach niżey wymienionych.

IV.

Granice Władzy Kommiſſyi.

1mo. Nie będzie wolno Kommissyi, pod żadnym pozorem, ustanawiać Podatków i opłat iakichkolwiek bądź, wyraźnym Prawem nie nakazanych; nie będzie wolno stanowić Komor Celnych, wewnątrz Kraiu Rzplitey, albo iuż wystawionych daley utrzymywać; zaczym wszelkie Komory Celne, Przykomorki, i Straże Celne, między Koroną a Litwą, znosiemy; nie będzie wolno zamykać Granic Państwa Rzplitey, co się tycze handlu, i tamować wolności wywozu, lub przywozu Produktów wszelkich i rękodzieł; nie będzie wolno odmieniać Instruktarzów Celnych, *respectivè* granicznych ścian Rzplitey, przez Seym potwierdzonych; nie będzie wolno w wybieraniu Dochodów publicznych stanowić Monopoliów, Prawem wyraźnym nie nakazanych; nie będzie wolno wybierać Podatków, lub iakichkolwiek bądź opłat Prawem nienakazanych, Monetą, nie podług ogłoszonego w Kraiu szacunku. Żaden z Podskarbich i Kommissarzów, ani Officyalistów nie będzie mógł trzymać na siebie, ani przez subordynowane Osoby, iakichkolwiek bądź dochodów Rzplitey. Gdyby zaś który z Podskarbich lub Kommissarzy chciał na siebie licytować w Kommissyi Dobra Rzplitey, wtedy w Kole Kommissyi znaydować się nie ma.

2do. Nie będzie wolno Kommissyi, pod żadnym pretextem, używać dochodów Rzplitey, na żadne inne wydatki, tylko na te iedynie, które wyraźnym Prawem są determinowane, ani Funduszu na Allewiacye pozwolonego na inny zamiar obracać, tylko iedynie według przeznaczenia onego; nie będzie wolno używać i wydawać na cokolwiek bądź, bez wyraźney woli Seymu, Remanentów pozostałych, od wydatków publicznych; nie będzie wolno zatrzymywać, lub przeciągać komukolwiek bądź, płacy z Prawa należney, a mianowicie Woysku, i Wierzycielom Rzplitey, albo wypłacać Monetą nie podług szacunku w Kraiu ogłoszonego, wyiąwszy Zagraniczne długi Rzeczypospolitey, które podług umowy płacone bydź powinny; nie będzie wolno pożyczać komukolwiek bądź z Kassy Skarbowey, lub Monety w Kassie będącey zamieniać.

3tio. Jako nakoniec wszelkie rozporządzenia, i działania Kommissyi nie maią bydź, tylko w dopełnieniu Praw i Ustaw Seymowych Rzeczypospolitey, tak nigdy wolno Jey nie będzie żadnego takiego rozkazu wydawać, któryby nosił na sobie Akt Prawodawstwa. To wszystko pod odpowiedzią w Sądach Seymowych.

V.

Szczególny Opis Władzy, i Obowiązków Kommiſſyi.

1mo. Do Władzy Kommissyi należy Urządzenie administrowaney przez samych tylko Officyalistów Skarbowych Manipulacyi, czyli pe-

wnego sposobu wybierania Dochodów publicznych pod Jey Rząd oddanych, zawsze iednak stosownie do Przepisów na Seymie uchwalonych.

2do. Mocna będzie Kommissya czynić Allewiacye w Podatkach publicznych podług Prawa.

3tio. Kassa Dochodów Rzplitey Litewskich, zostawać ma w Wielkim Xięstwie Litewskim, tak, ażeby cyrkulacya pieniędzy gotowych zatamowaną nie była przez wywoz onych, czego urządzenie Kommissyi Skarbowey powierzamy.

4to. Do Kommissyi należy stanowić nad granicą potrzebne Komory, *Obſervatoria*, i tych żaden Dziedzic lub Possessor Dobr, iakieykolwiek bądź natury, bronić iey nie ma, o mieyscu iednak z Dziedzicem, lub Possessorem umowić się ma, koszt zaś na to potrzebny łożyć będzie Kommissya ze Skarbu Publicznego, nie obowiązuiąc nigdy Dziedzica lub Possessora do takowey expensy.

5to. Lubo Prawem teraźnieyszym Art: IV. Paragrafu I. zabroniono iest Kommissyi, stanowić Komory Celne wewnątrz Kraiów Państwa Rzeplitey, dla wygody iednak handluiących mocna będzie Kommissya, stanowić w Miastach, gdzie potrzeba handlu wymagać będzie, Komory Celne, w których towary, do tychże Miast przychodzące za Remissą z Komor granicznych, będą opłacać Cło, którego na Komorach nadgranicznych nie opłaciły.

6to. Towary wszelkie, od których Cło Prawem naznaczone w nadgranicznych Komorach raz opłacone będzie, żadney powtórney Rewizyi, żadney powtórney Cła opłacie, i wszelkiey melioracyi onego pod żadnym pozorem w całym Kraiu Państwa Rzplitey podlegać nie maią; wolno iednak Kommissyi w Instrukcyach Officyalistom danych powtórne nakazywać Rewizye, w przypadku pewnych o przemyceniu dowodów, nie inaczey wszelako, iak w ciągu dwóch Niedziel od czasu expedycyi, ani daley iak o dwie mile od granicy Państwa Rzplitey, a za uznanym w części lub w całości przemyceniem, Kommissya postępować ma podług Prawa o Konfiskatach.

7mo. Prócz opłat na Komorach Celnych wyraźnym Prawem naznaczonych, żadne inne opłaty na tychże Komorach wybierane nie będą, pod iakimkolwiek bądź pozorem i nazwiskiem, a zatym wszelkie dotąd bez Prawa wybierane opłaty znosiemy, i zakazuiemy.

8vo. Każdy wieżdżaiący do Kraiów Państwa Rzplitey, po opłaceniu Cła w nadgraniczney Komorze od Towarów, ieżeli iakie wieść będzie, wolen będzie iechać, gdzie mu się podoba, a wszelkie nakazy zostawiania *vadimoniorum* w takowych przypadkach znosiemy.

9no. Gdyby kto wyprowadziwszy Produkta Kraiowe za Granicę, tychże Produktów wyprowadzonych nie mogąc wyprzedać, w ciągu sześciu Miesięcy, nazad one wprowadzał do Państwa Rzplitey, wtedy Kommissya nakaże wracać Cło od powracaiących a odeclonych produktów.

10mo. Kommissya uwalniać będzie od opłaty Cła wszelkie rzeczy sprowadzone z zagranicy na publiczne Rzplitey potrzeby, nie inaczey iednak, iak za podaną sobie na Piśmie Notą, od którey kolwiek Rządowey Rzplitey Kommissyi, w Nocie tey wyszczególnione bydź maią, co do gatunku i wielości, wszystkie te rzeczy maiące przychodzić z zagranicy. Co żadney Osobie, ani tym, które w Magistraturach zasiadaią, partykularnie służyć nie będzie, lecz iedynie o publicznych Rzplitey potrzebach rozumieć się ma.

11mo. Kommissya Skarbowa Instruktarze Celne ułoży, ułożone Seymowi do potwierdzenia poda, potwierdzone drukować każe, i do wiadomości publiczney poda we wszystkich Woiewodztwach i Powiatach przez Kommissye Woiewodzkie; Takowe Instruktarze znaydować się powinny na każdey Komorze Celney, i każdemu przeieżdżaiącemu, ktoryby ie czytać chciał, kommunikowane bydź maią.

12mo.

12*mo.* Tranzyta wszelkie przez Kraie Państwa Rzplitey ułatwione mieć chcemy. Potrzebne w tym celu Urządzenia Kommissya ułoży, i do potwierdzenia Seymowi poda, a przez Seym potwierdzone, równie iak i Instruktarze Celne, ogłaszać będzie.

13*tio.* Wszystkie opłaty wewnątrz Kraiu Państwa Rzplitey na Rzekach i ich brzegach od statków, wszelkich Towarów, i Produktów wodą płynących dotąd wybierane znosiemy, i aby nigdy zadne wybierane nie były, stanowiemy. Co się zaś tycze opłat od grobel sypanych lub brukowanyah, od mostów, i przewozów, te Kommissya Skarbowa będzie mocna stanowić, podług osobnego na to Prawa.

14*to.* Zaden z przeieżdżaiących, osobliwie Kupcy, przymuszani nie będą iechać koniecznie Traktem publicznym, tudzież przez mosty, i przewozy, od których opłata naznaczona będzie, wyiąwszy mieysca i Trakty na granicach Państwa Rzplitey przeznaczone do wiazdu i wyiazdu końcem Rewizyi, i Opłat Celnych.

15*to.* Co się tycze czyszczenia Rzek spławnych, znoszenia na nich Jazów, i wszelkich przeszkod, wolność, i łatwość handlu tamuiących, tudzież robienia kanałów i Traktów Publicznych, Kommissya Skarbowa znosić się w tym będzie z Kommissyą Policyi.

16*to.* Obowiązkiem Kommissyi będzie, urządzać Fabryki Rzplitey pod iey Rząd oddane, i takowych Fabryk przychody, i rozchody, w dokładney Tabelli Seymowi podawać, wyiąwszy te, które z zalecenia Seymowego są, lub będą Kompaniom oddane.

17*mo.* Powinnością Kommissyi będzie, strzedz, podług szczególnych opisów Prawa całosci Dóbr Rzplitey i Funduszów publicznych pod Rząd i Dozor iey oddanych, sprawy wszelkie tychże Dóbr i Funduszów tyczące się Kommissya Plenipotentom Skarbowym pilnować nakaże w Sądach, gdzie z Prawa należy; a ci Plenipotenci nie będą mogli godzić się ze Stroną, bez wiadomości Kommissyi. Na każdym Ordynaryinym Seymie Kommissya podawać ma drukowaną Tabellę tychże Dóbr i Funduszów publicznych, z dokładnym wyszczególnieniem przez kogo, od którego czasu, i do iakiego czasu, oraz za iakim Prawem, są, lub maią bydź posiadane.

18*vo.* Kommissya ułoży pewny sposób Licytacyi wszelkich, w Kommssyi odbywać się maiących, i takowy układ Seymowi do potwierdzenia poda.

19*no* Dozorowi Kommissyi Skarbowey poruczamy Korony, i inne Kleynoty Rzplitey, których nigdy, i nikomu nie wyda, bez wyraźnego rozkazu Seymu.

20*mo.* Kommissya mieć będzie Dozor nad Mennicą, strzedz będzie, aby ta we wszystkim sprawowaną była podług opisu Praw iey służących, a mianowicie, aby stopa monety Prawem oznaczona odmienianą nie była.

21*mo.* Kommissya stanowić będzie, i do wiadomości publiczney podawać w Woiewództwach i Powiatach szacunek wewnętrzny monety zagraniczney, stosowny do stopy monety Kraiowey, nie inaczey iednak, aż wprzód trzema Miesiącami przynaymniey wyda publiczne o tym ostrzeżenie.

22*do.* Monecie wszelkiey Zagraniczney wchód i wychód wolny na granicach Państwa Rzplitey broniony nie będzie. Zdawkowey, czyli bilonowey monecie wchód wolny nie ma być dozwolony. Fałszowaną monetę Kommissya zabierać i konfiskować będzie.

23*tio.* Mocna będzie Kommissya bądź z pośrzod siebie wybranych, bądź inne iakie Osoby wysyłać do obieżdżania Prowincyi, czyli Repartycyi Celnych, do weyrzenia w stan Kass i Fabryk Rzplitey, tudzież do nabycia innych potrzebnych rządowi swoiemu wiadomości; w czym wszystkim żadney od nikogo przeszkody mieć nie będzie.

24to. Oprócz Officyalistów przy boku Kommissyi zostaiących, mieć ieszcze będzie Kommissya Officyalistów Skarbowych na Prowincyach, potrzebnych do wyboru i dozoru dochodów Publicznych. Kommissya mocna będzie powiększać, lub umnieyszać liczbę tych Officyalistów, podług potrzeby. W zdarzeniu nieodbitey potrzeby powiększenia, lub umnieyszenia liczby Officyalistów na Prowincyach, albo naznaczenia onym większey, lub mnieyszey Pensyi, przyczyna takowey Rezolucyi Kommissyi, bydź powinna dokładnie wyszczególniona w Protokule.

25to. Do władzy Kommissyi należy wybór wszystkich Officyalistów Skarbowych, tak przy boku Kommissyi, iako też i na Prowincyach zostaiących, a to podług następuiących przepisów: 1. Kommissya trzymać będzie wierną *Conduite* - Listę wszystkich Officyalistów Skarbowych, którą corok examinować i weryfikować ma. 2. Nie wolno umieszczać na żadnych wyższych stopniach Officyalistów Skarbowych począwszy od Rewizora i Pisarza, tylko z Officyalistów w aktualney służbie Skarbowey zostaiących, i w *Conduite* - Liście za zdatnych i zasłużonych przez Kommissyą uznanych. 3. Nikt nie może bydź Officyalistą Skarbowym, kto nie ma za sobą dostateczney Ewikcyi w własnym Maiątku, albo w poręce. Podskarbi Prezyduiący, a w iego niebytności, Podskarbi mieysce iego zastępuiący, w niebytności zaś Podskarbich, pierwszy z porządku wedle Prawa Prezyduiący, podawać będzie na Sessyi Kommissyi Kandydatów na wszystkie wakuiące stopnie Officyalistów Skarbowych. Kommissya zaś w komplecie Prawem przepisanym decydować będzie przez sekretne wota przyięcie, lub odrzucenie onych, a to póty, dopóki którego z podawanych Kandydatów na mieysce wakuiące nieprzyimie. 4. Gdyby na wakuiącą Funkcyą Skarbową, i za taką przez Kommissyą uznaną, Podskarbi Prezyduiący w Kommissyi, lub mieysce iego zastępuiący, nie podawał Kandydata w ciągu dwóch dni od czasu przyiętey Poręki, wtedy pierwszy po nim z porządku ma to dopełnić.

26to. Dostateczność Ewikcyi Officyalisty nigdy nie będzie decydowana sekretnemi Wotami, lecz zawsze głośnemi. Osoby Kommissyą składaiące, przyimuiące niedostateczną Ewikcyą, sami będą w odpowiedzi za uczynioną szkodę Skarbowi; przeto obowiązkiem Kommissyi iest, przeglądać Kaucye, i strzedz onych pewności.

Poręcznikiem bydź nie może: 1. Ten, komu Prawo czynić Tranzakcyi niedozwala. 2. Kto w Kommissyi Skarbowey zasiada, wyiąwszy wezwanych Assessorów. 3. Officyalista w iakimkolwiek bądź stopniu w usługach Skarbu zostaiący.

27mo. Gdy Kommissya dostrzeże iakąkolwiek choć naymnieyszą szkodę Skarbu przez Officyalistę uczynioną, ma natychmiast uwiadomić Poręcznika iego, czego gdyby nie uczyniła, albo należycie, i dowiedziony Decess na Raty podzieliła, i poczekała, albo przestępnego Officyalistę na mieyscu Funkcyi zostawiła, wtedy nie iuż Poręcznik, ale Kommissarze komplet na ówczas składaiący będą w odpowiedzi za szkodę Skarbu. Wolno będzie Poręcznikowi cofnąć daną za Officyalistą porękę, o czym ćwierć rokiem pierwey ostrzedz powinien Kommissyą przez Memoryał, póki zaś tego nie uczyni, w czasie i sposobie opisanym, póty do odpowiedzi z Poręki obowiązanym będzie, równie iak i za każdą przez Officyalistę szkodę uczynioną Skarbowi, w przeciągu ćwierci roku od daty podanego Kommissyi Memoryału.

28vo. Żaden Officyalista Funkcyi swoiey Skarbowey przedawać, ani ustępować nie może. Kommissyi zaś obowiązkiem będzie, podawać na każdym Seymie Ordynaryinym Deputacyi do Examinu iey czynów wyznaczoney, Regestr dobrze wysłużonych Officyalistów Skarbowych.

29no.

29*no*. Kammissya będzie mieć Rząd i Władzę zupełną nad Officyalistami Skarbowemi; będzie obowiązana przepisywać im Jnstrukcye; będzie mogła wyrokiem swoim oddalać ich *in Æconomicis*, i sądzić kryminalnie w przestępstwach, do iey Sądu należących, podług niższego opisu.

30*mo*. Milicya Skarbowa będzie pod zwierzchnim rządem Kommmissyi, a pod szczególną Kommendą Prezyduiącego w Kommissyi.

31*mo*. Wszystkie obwieszczenia Kommissyi Skarbowey bydź powinny zaraz i bez opłaty oblatowane we wszystkich Aktach, ile razy tego Kommissya żądać będzie, tudzież z Ambon ogłaszane, i do drzwi Kościelnych przybiiane.

32*do*. Zadne Akta wzbraniane nie będą Kommissyi do wyszukiwania wszelkich Dokumentów tyczących się Jnteressów Skarbowych, od takowych zaś wypisów Skarb więcey płacić nie ma, iak po iednemu Złotemu od Arkusza.

VI.

Władza Sądowa Kommissyi.

1*mo*. Do Sądu Kommissyi Skarbowey należą sprawy następuiące: 1. O pokrzywdzenie i naruszenie Skarbu Rzplitey w dochodach publicznych pod Rząd i Dozór Kommissyi oddanych; tudzież o fałszowanie Assygnacyi Kommissyi do Kass Skarbowych. 2. O przestępstwa Officyalistów Skarbowych, tudzież o krzywdy przez Officyalistów, i nawzaiem Officyalistom przez kogożkolwiek bądź wyrządzone, a to iedynie z powodu ich Funkcyi i obowiązków Skarbowych. Wszelkie bowiem inne z Officyalistami sprawy, ich Funkcyi i obowiązków Skarbowych nie tyczące się, należeć maią do Sądów właściwych podług Prawa. 3. Sprawy handlowe między Kraiowemi i zagranicznemi Osobami, wynikłe iedynie z niedotrzymania Kontraktów handlowych. 4. O zgwałcenie bespieczeństwa Juryzdykcyi Kommissyi, Osób Kommissarzów i Officyalistów Skarbowych, w mieyscach, gdzie z Urzędu znaydować się będą. 5. W rodzaiach takowych spraw, gdzieby wyznaczenie Sądu Ziazdowego na Akta Inkwizycyi, Kalkulacyi lub Weryfikacyi było potrzebne, takowe Kommissya Skarbowa naznaczać będzie, a Urzędy Ziazdowe przeciw Prawu postępuiące, poprawiwszy ich czyny, po ukaranie do Sądu z Prawa należnego odeszle.

2*do*. Zadnych innych Spraw Kommissya sądzić nie będzie mogła, choćby się kto podawał dobrowolnie pod iey Sąd.

3*tio*. Sprawy do Kommissyi należące przychodzić będą prosto do iey Sądu. Sąd zaś Kommissyi iest Sądem *Ultimæ Jnstantiæ*.

4*to*. Pomoc Woyskowa nigdy odmowiona bydź nie ma do Exekucyi Wyroków Kommissyi Skarbowey, tudzież i Not Iey Rekwizycyonalnych, ściągaiących się do Officyalistów Skarbowych.

5*to*. Co się zaś tycze Prowincyi Litewskiey, Sąd dla niey ustanowiony, zostawuiemy do osobnego opisu Prawa.

VII.

Porządek postępowania Kommissyi.

1*mo*. Kommissya Skarbowa zawsze, ciągle, i bez przerwy odbywać się będzie. Obrani Kommissarze zaczną Urzędowanie swoie naypóźniey w sześć dni po obraniu, a póki ci na Kommissyi nie zasiądą,

Kommissarze kończący Funkcyą, pełnić będą bez przerwy obowiązki Prawem przepisane.

2do. Kommissya miewać będzie codzień Sessye swoie, wyiąwszy Dni Świąteczne, w których, gdyby nagła wypadła potrzeba, wtedy, za obwieszczeniem przez Prezyduiącego, Kommissarze na nadzwyczayną Sessyą ziechać się powinni.

3tio. Przy zaczęciu każdey Sessyi przytomność Podskarbich i Kommissarzow, zapisana bydź ma; spoźnione zaś Podskarbich lub Kommissarzów na Sessyą przybycie, tak ma bydź zapisane, aby wiadomość została, i o czasie spoźnionego na Sessyą przybycia, i o przytomności Osób przy każdey decyzyi. Baczność na to całey Kommissyi, a szczególniey Prezyduiącemu, i trzymaiącemu Protokuł zalecamy: W przypadku, gdyby się komplet nie zebrał, przytomni Kommissarze podpisami własnemi pilność swoię zaświadczą.

4to. Żaden Kommissarz oddalać się nie ma bez pozwolenia Kommissyi. W Protokule zapisany będzie czas pozwolony Kommissarzowi do oddalenia się. Kommissya strzedz będzie, żeby ieden przynaymniey Kommissarz nad komplet zawsze był w mieyscu Kommissyi przytomny tak, ażeby do każdey decyzyi Kommissyi komplet był zapewniony. Podskarbiego z kolei swoiey zasiadaiącego obowiązkiem będzie, na każdey Sessyi Kommissyi znaydować się. Wszystko to Kommissya w Ordynacyi szczególney dokładnie przepisać ma.

5to. Podskarbiowie i Kommissarze odbierać będą przy końcu Kwartału czwartą część pensyi swoiey roczney, pensye nieprzytomnych Kommissarzów rozdzielać się maią na przytomnych, układ tego ma bydź zrobiony w Ordynacyi. Gdyby zaś który z Podskarbich nie był przytomny na Sessyach przez czas w Ordynacyi Kommissyi sobie przepisany, wtedy Pensya iego Ministrowska za ten czas w Skarbie zostawać będzie. Karze potrącenia pensyi podpadać nie maią Podskarbiowie i Kommissarze ci, którzyby z wyraźnego zlecenia Kommissyi w interessach Skarbu oddaleni byli, i ci, którzyby z przyczyny rzetelney choroby na Sessyach Kommissyi przytomnemi bydź nie mogli; rzetelność zaś choroby zaprzysięgą przed Kommissyą na pierwszey Sessyi. Gdyby który Kommissarz umarł, Pensya iego przez niego nie dosłużona w Skarbie Publicznym zostanie.

6to. Wszelkie decyzye i rezolucye Kommissyi, iednomyślnością, lub większością zdań, stanowione bydź maią. Równość zdań, Prezyduiący rozwiąże. W Sądach, po głośnych zdaniach, sekretne kreski iść mogą, gdyby który Kommissarz ich żądał; w innych zaś wszystkich decyzyach i rezolucyach Kommissyi, sekretne kreski mieysca nie maią; ale każdy decyduiący, zaraz, nie wychodząc z Izby, i własną ręką zapisze w Sentencyonarzu rozpis, czyli zdanie swoie różne od większości zdań decyzyą stanowiących. Żadne iednak rozpisy nie będą mogły tamować skutku wszelkich decyzyi i rezolucyi, większością zdań w Kommissyi zapadłych.

7mo. Kommissya mieć będzie dwa Sentencyonarze, ieden Sądowy, drugi Ekonomiczny: w pierwszym każda decyzya Sądowa, w drugim wszystkie inne rezolucye, i czyny Kommissyi zapisywane będą. Takowe Sentencyonarze maią bydź utrzymywane przez dwóch Kommissarzów, a wszyscy składaiący Kommissyą *cum voto decisivo* przytomni, podpisywać one będą na każdey Sessyi. Nie podpisuiący się w Sentencyonarzu, a przytomny, rozumiany bydź ma za zgadzaiącego się z zapadłą rezolucyą, i sam tylko rozpis, podług wyższego paragrafu uczyniony, zaświadczać będzie zdanie różne od większości.

8vo. Prócz Sentencyonarzów, będą w Kommissyi trzy Protokuły; w iednym z nich Noty, Rezolucye, i wszystkie Dzieła Ekonomiczne

czne Kommissyi, w drugim Dekreta wpisywane bydź maią *per extensum*. Prezyduiący podpisywać będzie obydwa, nie wprzód iednak, aż po dokładney konfrontacyi z decyzyami, i rezolucyami w Sentencyonarzu zapisanemi. Do takowych Protokułów należące wpisy, bydź maią naypóźniey zrobione w dni ośm, od czasu zapisaney w Sentencyonarzu decyzyi, lub rezolucyi: za niezachowanie przepisu tego, Pisarz odpowie w Kommissyi. Trzeci Protokuł będzie sekretny, w którym wpisywane bydź maią całkowicie wszystkie te Ekonomiczne rezolucye, i dyspozycye Kommissyi, które dla skuteczniey-szego wykonania muszą bydź w sekrecie do nieiakiego czasu zachowane. Ten Protokuł sekretny, ieden z Kommissarzów utrzymywać będzie, a wszyscy przytomni składaiący Kommissyą *cum voto decisivo* podpisywać go maią.

9no. Wszystkie Memoryały, a oddzielnie Rapporta, numerowane bydź maią. Na tych Memoryałach i Rapportach ieden z Kommissarzów zapisywać będzie dzień podania onych, i dzień uczynionych na nie rezolucyi. Wszystkie Memoryały i Rapporta, Kommissya ułatwiać ma porządkiem daty podania: te iednak, któreby prędzey wymagały rezolucyi, choćby poźniey podane były, pierwiey ułatwiane być mogą, ieżeli potrzeba tego uznana będzie przez większość zdań w Kommissyi.

10mo. Wolno będzie Kommissyi prace swoie między Kommissarzów podzielić, którzy w swoich wydziałach przygotowane planty, rezolucye, i tym podobne dzieła *projectivé* przynosić będą pod decyzyą Kommissyi. Rozkład takowy ma być zapisany w Protokule.

11mo. Kassa generalna Skarbowa, na trzy zamki zamknięta być powinna, do którey klucz ieden będzie przy Prezyduiącym w Kommissyi, inne zaś dwa, przy dwóch Kommissarzach; tak, ażeby ani żadna Percepta przyimowana nie była do Kassy, ani żadna expens z niey niewydana, bez tych trzech Osób, przy których klucze od Kassy będą.

12mo. Wszystkie gatunki Intrat Skarbowych wciągane będą w rachunki Skarbowe; Zadna Percepta przyięta, a Expens zaassygnowana nie będzie, bez wyraźney dyspozycyi Kommissyi; Kommissya zaś takowey dyspozycyi nie ma wydawać, aż po uczynioney pierwey przez siebie w komplecie zwyczaynym, lub przez Kommissarzów od siebie wyznaczonych, dokładney weryfikacyi i konfrontacyi z istotną perceptą.

13tio. Assygnacye do Kass Prowincyonalnych z woli Kommissyi wydawane, podpisywane być maią przez tych, przy których są klucze od Kassy generalney, i przez Superintendenta Kassy.

14to. Trzymaiący klucze od Kassy, wypłacać będą raz na tydzień Superintendentowi Kassy assygnowane przez Kommissyą pieniądze, a to podług wyraźnych dyspozycyi Kommissyi. Pozostałe od wydatku pieniądze przy sobie złożyć każą do Kassy. Tygodniowy Bilans Kassy, przez siebie podpisany, Kommissyi podawać maią.

15to. Wszystkie Uniwersały, Obwieszczenia i Noty Kommissyi wychodzić będą pod tytułem: *Kommissya Skarbowa Oboyga Narodów*, a przez Podskarbiego Prezyduiącego w Kommissyi podpisane być maią, który gdyby przytomnym nie był, pierwszy z porządku Kommissarz podpisze. W każdym zaś Uniwersale ma być wymienione Prawo, na mocy którego, Uniwersał wychodzi. Wszelkie inne Dyspozycye, Rezolucye, i Assygnacye Kommissyi Extraktem z Protokułu wydane będą. Wypisy zaś z Protokułu sekretnego stwierdzone być maią podpisem Pzezyduiącego.

16to. Pieczęć Kommissyi Skarbowey będzie: *Herb Oboyga Narodów* z napisem. Takowa Pieczęć przykładana bydź ma do wszystkich Expedycyi publicznych i Extraktów, dla dania im większey uroczystości.

17mo. Wszelkie z Kancellaryi Kommissyi Extrakty z korrektą i pieczęcią darmo wydawane być maią, wyiąwszy Dekreta, od których płacono być ma po Złotemu od arkusza.

18vo. Wreszcie Kommissya Skarbowa ułoży Ordynacyą stosowną do ninieyszego Prawa, i tę do potwierdzenia Seymowi poda.

VIII.

Powinności i stosunki Kommissyi względem Seymu.

1mo. Kommissyi Skarbowey Oboyga Narodów powinnością będzie na każdym Seymie Ordynaryinym. 1. Zdawać sprawę ze wszelkich czynów swoich, tudzież z przychodów i rozchodów Skarbu Rzeczypospolitey pod Jey rząd oddanych, a to przed Deputacyą tym końcem z Seymu wyznaczoną, podług opisu w Rozdziale o Seymie. 2. Podawać Seymowi wydrukowane Tabelle wzmiankowane w wyższych Artykułach Rozdziału tego. A nadto wydrukowane Tabelle wszelkich przychodów i rozchodów Skarbu Rzplitey pod Jey rząd oddanych, z wyszczególnieniem kosztów w percepcyi; Tabellę długów wszelkich Rzeczypospolitey opłaconych, i do opłacenia zostaiących; nakoniec Tabellę Bilansu handlowego.

2do. Wolno będzie każdemu Obywatelowi do Deputacyi examinuiącey czyny Kommissyi podawać na piśmie, z podpisem ręki własney, zarzuty i zażalenia swoie na Kommissyą. Lecz Delacya Obywatela na Kommissyą o iey czyny urzędowe, iść nie może; wyiąwszy osobiste występki tych, którzy w Kommissyi zasiadaią, a to w przypadkach i sposobie w Rozdziale o Sądach przepisanym.

3tio. Gdyby z Relacyi Deputowanych okazał się czyn iaki naganny; Seym podług okoliczności i gatunku przewinienia, czyn takowy Kommissyi albo nagani, i iey rozporządzenie, czyli rezolucye skassuie, albo oskarżone Osoby Kommissyą składaiące pozwać każe Instygatorom Narodowym do Sądów Seymowych po rozsądzenie i ukaranie.

4to. Ponieważ we wszystkich czynach i rezolucyach Kommissyi Ekonomicznych, rozpisy wolne zostawiliśmy; przeto, gdy oskarżone Osoby Kommissyą składaiące pozwane będą z woli Seymu na Sądy Seymowe, też Osoby winne będą zdania swoie rozpisem usprawiedliwiać.

5to. Jeżeli czyny Kommissyi nie okażą się naganne, albo w Sądach Seymowych usprawiedliwione zostaną, Seym da Kommissyi zaświadczenie i zakwitowanie z dokładnym Remanentu opisaniem.

IX.

Obowiązki i stosunki Kommissyi względem Straży.

1mo. Kommissya Skarbowa powinna wiernie donosić Królowi w Straży o wszelkich czynach swoich, a to przesyłaiąc Rapporta na ręce Ministra Skarbu w Straży. Gdyby zaś Minister odebranego Rapportu Królowi w Straży, naydaley na pierwszey Sessyi, nie podał, wtedy Kommissya prosto do Kancellaryi Straży przesłać swoy Rapport powinna będzie; Oprocz zaś zwyczaynych doniesień i Rapportów, powinnością będzie Kommissyi, na każde zapytanie i żądanie Króla w Straży, dać dokładną odpowiedź i explikacyą, oraz informacyą w tym wszystkim, w czym uwiadomionym być zechce.

2do.

2do. Wszystkie decyzye Króla w Straży z podpisem Ministra iednego, do posłuszeństwa obowiązywać ią będą; W przypadku zaś, gdyby Kommissya, odebrawszy takie zalecenie przez Decyzyą Króla w Straży, osądziła większością głosów, też zalecenie być przeciwnym Prawu, *provisoriè* posłuszna będąc w wykonaniu takowey decyzyi, poda nieodwłocznie uwagi swoie Królowi w Straży; a gdyby Król nie skłaniał się do tych uwag, ma upraszać Króla o zwołanie Seymu; gdyby zaś Król Seymu nie zwołał, ma o to podać na piśmie żądanie swoie Marszałkowi Seymu, pod odpowiedzią Seymowi.

3tio. Wszelkie żądania, zapytania, zalecenia, odpowiedzi, explikacye, słowem, wszelkie wzaiemne między Królem w Straży, a Kommissyą czynności, maią być podawane na piśmie, z podpisem przytomnych komplet składaiących w Kommissyi.

X.

Stosunki Kommissyi Skarbowey z innemi Rządowemi Rzeczypospolitey Kommissyami, tudzież z Kommissyami Woiewodzkiemi.

1mo. Kommissya Skarbowa w każdey Rządowey Rzplitey Kommissyi szukać może pomocy, informacyi i wzaiemnego zniesienia się, czy przez pisma, czy przez wyznaczone z grona swego do konferencyi Osoby, czego gdy uzna potrzebę, przeszle do niey żądanie swoie przez Notę, z dokładnym wyłożeniem rzeczy, o którą iść będzie; wzaiemnie na wszelkie do siebie od innych Rzpltey Kommissyów przesyłane Noty, Kommissya Skarbowa powinna będzie, bez zwłoki, dawać odpowiedź na piśmie; nie odmawiaiąc w niczym potrzebney pomocy, iaka z Prawem i Władzą iey udzieloną, zgadzać się będzie.

2do. Prawidła stosunków Kommissyi Skarbowey, względem Kommissyów Woiewódzkich, są opisane w Rozdziale o Kommissyach Woiewódzkich.

Przysięga Kommissarzów.

Obrani Kommissarze w obecności KROLA i STANOW Seymuiących, a nieprzytomni, w mieyscu Juryzdykcyi Kommissyi, wykonaią Przysięgę, którey Rota będzie następuiąca.

„ Ja NN. przysięgm Panu BOGU Wszechmogącemu, w Tróycy „ S. Jedynemu na to: iż Pensyi Zagraniczney nie biorę, i brać nie „ będę: iż wybrany na Urząd Kommissarza Skarbowego, całości do„ chodów Publicznych Rządowi Kommissyi Skarbowey poleconych, „ wiernie dostrzegać, a od uszczerbku i iakiegokolwiek onych uszko„ dzenia, bronić będę. Tychże dochodów, ani na co innego, tylko „ na wydatki Prawem przepisane, ani więcey nad opis Prawa, uży„ wać niedopuszczę: iż Sprawy Kommissyi Skarbowey polecone, „ podług Boga, Praw, sprawiedliwości i dowodów, sądzić będę: „ Sekret Jzby dochowam, i wszelkie obowiązki i powinności Pra„ wem Urzędowi temu przepisane, gorliwie i rzetelnie dopełnię: „ Władzy większey nad Prawo sobie pozwalać, a Prawem pozwolo„ ney, na złe używać nie będę: Zgoła, w całym Urzędowaniu mo„ im, nie uwodząc się żadnemi względami, przyiaźnią, lub niena„ wiścią, darów żadnych i obietnic nie przyimuiąc, Boga, Prawo, „ i sprawiedliwość za iedyny cel mieć będę: Tak mi Panie Boże „ dopomoż i niewinna Syna Jego Męka."

Podskarbiowie, oprócz wykonaney na Dostoieństwo Ministra Przysięgi, powtórny raz, przy pierwszym zasiadaniu swoim w Kommissyi, przysięgną przed nią na Rotę wyżey przepisaną.

Stanisław Nałęcz Małachowſki Ref: W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marſzałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha General Artt: Litt: Marſzałek Konfederacyi Wo Xa Lttgo.

Woyciech Leſzczyc Skarſzewſki Biſkup Hełmſki i Lubelſki wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolſkiey. Jozef Korwin Koſsakowſki Biſk. Inſl i Kurl. Koad. Biſk. Wil. Kazimierz Konſt: Plater Kaſztelan Głu Trockiego wyznaczany z Senatu W. X. Litt: do Deputacyi Seymowey. Franciszek Antoni na Kwilczu Kwilecki Kasztelan Kaliſki Deputowany do Konſtytucyi z Prowincyi Wielkopolſkiey manu propria. Alexander Linowſki P, W. Krak: Deputowany z Prowincyi Małopol: Jan Oſsolińſki Staroſta i Poseł Drohicki Deputowany z Prowincyi Małopolſkiey. Adam Rupeyko Sędzia Ziem: i Poſeł Xa. Zmud: Deputowany do Konſtytucyi z Prowincyi W. X. Lit: Jozef Weyſsenhoff Poſeł Inflan. Deputowany z Prowincyi W. X. Litgo. Celeſtyn Nowina Sokolnicki Stol. i Poseł Poznańſki Deputowany do Konſtytucyi z Pr: W. Walenty Sobolewſki Staroſta i Poſeł Warszawſki Deputowany z Prowincyi Wielkopolſkiey. Jozef Radzicki Podkomorzy i Poseł Zie: Zakroczym. Deputo: do Konſt: z Prowincyi Wielkopol. m. p. Jan Łuſzczewſki Poſeł Sochaczewſki Deputowany z Prowincyi Wielkopolſkiey. Poſt cujus Conſtitutionis in Acta præsentia Ingroſsationem, Originale ejusdem, Offerenti eidem, prævia Officii sui Quietatione, eſt extraditum.

HERMAN. mp.

Lectum per Chrościcki.

600